

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

مصاحبه پژوهشی با؛

جناب آقای حجتا... بنیادی پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت

موانع ارتباط بین مدرسه و اولیاء کدامند؟

(نگاهی گذرا به مصادیق این ارتباط)

- نبود الگو و ساختار معینی برای مشارکت / نگرش ناصحیح مدیران و کارکنان مدارس به موضع مشارکت و روابط ضعیف و عدم پذیرش مشارکت از سوی مدیران و معلمان مدارس، از موانع ارتباط بین مدرسه و اولیا است.
- نوع نگرش مدیران ادارات آموزش و پرورش و کارشناسان انجمن اولیا و مربیان تاثیر بسزایی در توجه به ابتکارات و نوآوری های انجمن اولیا و مدارس دارد.
- نقش تربیتی اولیا در دوره ابتدایی خیلی پررنگ است و به تدریج که بچه بزرگتر می شود نقش مدرسه و محیط بیرونی اثری پرنرنگتر دارد.
- تاثیرگذارترین و مهمترین عامل ساختاری در کشور ما، ساختار اداری است.
- مشارکت والدین و اولیا مدرسه بسیار مهم است و مشارکت مزیت است.
- یکی از مهم ترین اهداف تشکیل انجمن اولیا و مربیان، مشارکت اولیا با یکدیگر و همچنین اولیا با مربیان و نیز مربیان با اولیا اشتراک گذاری دانش و توانمندی هایشان است.
- مدرسه محوری راهبردی برای اصلاح آموزش و پرورش از طریق انتقال قدرت تصمیم گیری از اداره های کل آموزش و پرورش استان و منطقه به مدارس است.
- در رویکرد مدرسه محوری هیأت امنا در انتخاب و انتصاب مدیر مدرسه، در ارزیابی عملکرد وی و در تشویق و حمایت از او دارای اختیار و قدرت است.
- مدیر و معلم نه تنها باید مشارکت پذیر باشد بلکه باید مشارکت جو باشد. (مشارکت پذیر، مشارکت جو)

وظایف انجمن اولیا و مربیان

تأمین مشارکت فکری، فرهنگی، عاطفی و آموزشی اولیا

تقویت، هماهنگی و همسویی تربیتی و آموزشی خانه و مدرسه

جلب همکاری اولیای دانش آموزان جهت مشارکت و کمک به ارتقای کیفیت فعالیت های مربوط

ارائه پیشنهادهای لازم به مدیر مدرسه

مشاوره و برنامه ریزی در جهت تحقق هرچه بهتر اهداف انجمن

همکاری و مشارکت با شورای معلمان در برگزاری کلاس های فوق برنامه

برنامه ریزی و تصمیم گیری جهت تشکیل جلسات آموزش خانواده

همکاری و مشارکت با مدیر مدرسه در اجرای فعالیت های پرورشی

برگزاری اردوهای دانش آموزی و بازدید از مراکز علمی، آموزشی و فرهنگی

تلاش و همکاری برای جلب مشارکت اولیای دانش آموزان، صاحبان حرف، افراد خیر و مؤسسات خیریه در تأمین امکانات مورد نیاز و بهبود اداره امور مدرسه

همکاری و مشارکت درباره چگونگی قردانی از کارکنان در روز معلم

برنامه ریزی و تشکیل جلسات عمومی اولیای دانش آموزان

نظارت بر چگونگی اخذ کمک های مردمی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه

نظارت بر نحوه هزینه شدن وجوه حاصل از کمک های مردمی

خدمات فوق برنامه

سرانه دانش آموزان

بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به سرویس رفت و برگشت دانش آموزان

مشکلات اولیاء

- ۱. عدم باور به ضرورت و تأثیر مشارکت در تربیت
- ۲. ضعف فرهنگی در زمینه توسعه فرهنگ مشارکت
- ۳. چند شغله بودن پدران و خلاصه کردن نقش پدر و مادر در تأمین معیشت و کم شدن امکان حضور آنها در فعالیت‌های تربیتی مدارس
- ۴. توان ضعیف مالی (بر مبنای نگرش ناصحیح برخی مدیران مشارکت)

■ مقدمه

موضوع انجمن اولیا و مربیان و همکاری و همدلی بین اولیا خانه و مدرسه جدید نیست و موضوعی است که باید مدام یادآوری کنیم که برای داشتن فردای بهتر فرزندانمان و جامعه‌ای منسجم و بانشاط به کمک یکدیگر نیازمندیم. اگر مدیران مدارس پیشنهادات انجمن اولیا و مربیان را به عنوان تلاش‌های مهم آنان برای ارتقای سطح علمی، آموزشی و پرورشی مدارس خود در نظر بگیرند، (و نه فکر کنند که دخالت مستقیم در امور مدیر و معلمان است)؛ اولیای فهیم و فعال دانش‌آموزان حاضرند هر نوع خدمتی را به تمام دانش‌آموزان مدرسه نموده و همه را مانند فرزند خود، مورد توجه و محبت قرار دهند.^۱ در ادامه موضوع همکاری بین مدرسه و خانواده در تربیت فرزندان را با طرح سوالات زیر از آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت جویا شدیم.

- ۱- چه موانع و مشکلاتی بر سر ارتباط بین مدرسه و اولیاء وجود دارد؟
- ۲- آیا اداره مدارس به صورت هیأت امنائی در ارتباط بین مدرسه و اولیاء تأثیر گذار است؟
- ۳- به نظر شما تأثیر گذارترین افراد در ارتباط دو جانبه مدرسه با دانش‌آموزان؛ چه کسانی هستند؟
- ۴- مشارکت والدین در امور مدرسه چه مزیت‌هایی دارد؟
- ۵- اگر بخواهیم به صورت مصداقی ارتباط تربیتی مدرسه و خانواده را در تربیت فرزندان اشاره کنید؛ به چه مواردی اشاره می‌کنید؟
- ۶- با توجه به گسترش فضای مجازی در میان دانش‌آموزان؛ مدرسه چگونه می‌تواند در تربیت فرزندان با خانواده‌ها همکاری داشته باشد؟

۱- چه موانع و مشکلاتی بر سر ارتباط بین مدرسه و اولیاء وجود دارد؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت: مشکلات (مدرسه، اولیاء)؛ مشکلات مدرسه (آموزش و پرورش)

۱- نبود الگو و ساختار معینی برای مشارکت

۱. جایگاه انجمن اولیا و مربیان در مدارس؛ خبرگزاری ایمن، ۹۶/۸/۴

- ترکیب نامناسب انجمن اولیاء و مربیان

- نبود نهاد حمایتی و نظارتی منطقه ای و غلبه جنبه اداری و تشریفاتی انجمن بر نقش واقعی آن

- متناسب نبودن دستوالعمل ها و مقررات با مفهوم مشارکت (رفت و آمد دانش آموزان توسط اولیاء به صورت هفتگی)

۲- نگرش ناصحیح مدیران و کارکنان مدارس به موضع مشارکت

- ضعف در پاسخگویی به مطالبات و مراجعات اولیاء

- ضعف در پذیرش و جلب مشارکت اولیاء

- تشکیلات اداری انجمن اولیاء و مربیان مرکزی مانعی دیگر برای مشارکت اولیاء (تخصیص بخشی از بودجه برای این سازمان یا انجمن؛ تشکیلات استانی، تشکیلات ستادی)

- شوراهای آموزش و پرورش مهمترین نهاد تقویت کننده انجمن اولیاء و مربیان (ارتباط انجمن اولیاء و مربیان با شورای آموزش و پرورش شهرستان قطع شده است.)

- محدود شدن کارهای فرهنگی به مجله پیوند که نه برای مربیان جذابیت دارد و نه برای اولیاء

۳- روابط ضعیف و عدم پذیرش مشارکت از سوی مدیران و معلمان مدارس - مدیر و معلم نه تنها باید مشارکت پذیر باشد بلکه باید مشارکت جو باشد. (مشارکت پذیر، مشارکت جو)

۲- آیا اداره مدارس به صورت هیأت امنائی در ارتباط بین مدرسه و اولیاء تاثیر گذار است؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت: بلی، اداره مدارس از طریق هیأت امناء بخشی از رویکرد مدرسه محوری است. مدرسه محوری رویکرد نسبتاً جدیدی است که بر مبنای مدل‌های موفق مدیریت از سال ۱۹۸۰ در دنیا گسترش یافته است. در مدیریت مدرسه محور، مشارکت اولی، معلمان، دانش آموزان و جامعه محلی یکی از اصول مهم است. بهترین شکل برای مشارکت نظام‌مند و مؤثر اولیاء نیز در قالب هیأت امناء (انجمن اولیاء و مربیان کنونی) است.

مدرسه محوری راهبردی برای اصلاح آموزش و پرورش از طریق انتقال قدرت تصمیم‌گیری از اداره‌های کل آموزش و پرورش استان و منطقه به مدارس است

یکی از آسیب‌های مهم نظام موجود تمرکز بیش از حد و عدم مشارکت‌پذیری آن است. رویکرد مدرسه محور، راه حلی است که با واگذاری برخی از اختیارات از لایه‌های ستادی به مدارس امکان مشارکت اعضای مهم مدرسه و ذینفعان را فراهم می‌کند. مدیریت مدرسه محوری یک راهبرد برای اصلاح آموزش و پرورش از طریق انتقال قدرت تصمیم‌گیری از اداره‌های کل آموزش و پرورش استان و منطقه به مدارس است. به عبارت دیگر، مدیریت مدرسه محوری به عنوان تمرکززدایی از اختیار تصمیم‌گیری و انتقال آن به مدرسه تعریف شده است. مدیریت مدرسه محوری مدیران مدارس، معلمان، دانش آموزان و والدین آنها را برای این که کنترل وسیع‌تری بر فرآیند آموزش و پرورش داشته باشند، بسیج می‌کند و مسئولیت تصمیم‌گیری در مورد بودجه، برنامه درسی و کارکنان مدرسه را به آنها واگذار می‌کند. بسیاری از مدارس، این شیوه مدیریت را اجرا کرده و با علاقه مندی در حال توسعه و ترویج آن هستند. در رویکرد مدرسه محوری هیأت امناء مدرسه با شورای اسلامی شهر و روستا در ارتباط است. در رویکرد مدرسه محوری اولین رکن مدرسه هیأت امناء مدرسه می‌شود

در رویکرد مدرسه محوری هیأت امناء در انتخاب و انتصاب مدیر مدرسه، در ارزیابی عملکرد وی و در تشویق و حمایت از او دارای اختیار و قدرت است

در رویکرد مدرسه محوری هیأت امناء در انتخاب و انتصاب مدیر مدرسه، در ارزیابی عملکرد وی و در تشویق و حمایت از او دارای اختیار و قدرت است. فقدان دانش و آگاهی در مورد کارکرد سیستم مدرسه محوری، فقدان مهارت‌های تصمیم‌گیری و ارتباطات و عدم وجود اعتماد میان کارکنان و ناآشنایی با قوانین و مقررات جاری از جمله مشکلات این سیستم به شمار می‌آید که نیازمند تعاریف و راه‌حل‌های جدید است. در رویکرد مدرسه محوری، مدرسه یک سازمان یادگیرنده و یاددهنده است. در این سازمان همه یاد می‌گیرند. همه اولیاء یاد می‌گیرند چگونه تربیت کنند و چگونه برای تربیت مشارکت کنند. در رویکرد مدرسه محوری، مدرسه نقش کتابخانه محله، دفتر مشاوره محله، سالن مطالعه، و... را ایفا می‌کند.

راهکارهای توسعه مدرسه محوری و مشارکت اولیاء:

البته سیاست مشارکتی باید با سیاست‌های تغییر نگرش مدیران و اولیاء نسبت به برقراری ارتباط با هم افزایش انگیزه در آنها همراه باشد تا نتایج اثر بخش حاصل شود. در کنار اقدامات فوق برخی از راه‌هایی که موجب افزایش مشارکت اولیاء می‌شود عبارتند از:

۱- زمان کافی برای مشارکت اولیاء وجود داشته باشد. در این جهت، دولت می‌تواند با تصویب قانونی، حضور اولیاء، به ویژه پدران در مدرسه را منظم کرده و جزو تکالیف اجتماعی و حتی شغلی وی به حساب آورد. این کار در قالب گواهی آموزش، گواهی حضور، صدور تشویق نامه و ... قابل انجام است.

۲- بازنگری در قوانین و مقررات موجود در زمینه ی ارتباط اولیاء با مدارس و تدوین قوانین مرتبط با موضوع، در سطحی بالاتر از آموزش و پرورش، از جمله در هیأت دولت یا مجلس شورای اسلامی، با توجه به نیازها و الزامات فراروی جامعه.

۳- توانمندسازی مدیران و معلمان مدارس در روابط انسانی با تأکید بر مشارکت پذیری و مشارکت جویی و هدایت قانون مند مدیران آموزش و پرورش از جمله مدیران مدارس در جهت جلب مشارکت های اولیاء و ارزیابی از عملکرد آنها در این زمینه.

۴- پخش برنامه های مناسب از طریق رسانه های ارتباط جمعی، به ویژه تلویزیون، برای تبیین مزایای مشارکت اولیاء در امور مدرسه و توسعه فرهنگ مشارکت (زدودن تصور ناصحیح از مشارکت و محدود کردن آن به مشارکت مالی)

۳- به نظر شما تاثیر گذارترین افراد در ارتباط دو جانبه مدرسه با دانش آموزان؛ چه کسانی هستند؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت: تأثیر گذارترین افراد، به تربیت، مدیران کلان و سیاست گذاران، مدیران مدارس و اولیاء دانش آموزان هستند. تأثیر نهادهای توسعه دهنده فرهنگ مشارکت و از جمله مهم ترین آنها یعنی رسانه ملی قابل توجه است.

۴- مشارکت والدین در امور مدرسه چه مزیت‌هایی دارد؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت: آنقدر مشارکت والدین و اولیاء مدرسه مهم است که خود مشارکت کاملاً مزیت است. و آنقدر این مشارکت اهمیت دارد که اگر ما مشارکت والدین را برداریم تربیت ما تعادل و تعاونش به هم می‌خورد؛ تربیت ما تربیتی ناکامل و ناتمام می‌شود یعنی اینکه اگر اولیاء مشارکت نکنند و اولیاء راه خودشان را (در رفتار و گفتارشان) در خانه برونند و با مدرسه هماهنگ نباشند هماهنگی نه به معنای اینکه تابع باشند بلکه بیابند گفتگو کنند راجع به روش‌های تربیتی که اقتضائات بچه ما، فرهنگ خانواده ما در واقع چنین و چنان بوده است. والدین می‌توانند به معلم بگویند در تعامل شخصی‌تان با فرزند ما این نکات را رعایت کنید. به شکلی که این افراد هم افزا شوند اگر غیر از این باشد آن بچه دچار تعارض می‌شود؛ کدام درست است کدام درست می‌گوید. مزیت‌های این

نوع مشارکت، تربیت ماندگار است. و بچه دچار تعارض نمی‌شود. یادگیری بچه یادگیری عمیقی است، باورهایش باورهای درستی می‌شود و اگر این چنین نباشد بچه سردرگم می‌شود و با خود می‌گوید کی درست می‌گوید؟ پدر و مادر یک چیز می‌گویند مدرسه چیز دیگری؛ رسانه‌های کشور ما هم به شکلی که اغلب توسط جناح‌های سیاسی و افراد مختلف نقد می‌شوند. هویت شان نقض می‌شوند و بچه می‌ماند که حرف درست را باید از کجا پیدا کند. کتاب‌هایی که خیلی وقت‌ها در دسترس بچه‌ها قرار می‌گیرند هم همینطور. یعنی بدون مشارکت اولیاء اگر مدرسه، مدرسه‌ای کامل و موفقی باشد و معلمان، معلمان خوبی باشند باز بچه دچار تعارض می‌شود. بهترین حالت همراهی و هماهنگی بین اولیا و مدرسه در روشهای تربیتی است.

۵- اگر بخواهیم به صورت مصداقی ارتباط تربیتی مدرسه و خانواده را در تربیت فرزندان اشاره کنید؛ به چه

مواردی اشاره می‌کنید؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت:

- آموزش زوج‌های جوان قبل از صاحب فرزند شدن (از طریق پدر و مادرهای دیگر کودکان)

- آموزش‌های مختلف بهداشتی، خانه‌داری، کارآفرینی به اولیاء (توسط اولیاء و متخصصان)

- آموزش‌های والدین دارای فرزندان قبل از سنین مدرسه (توسط اولیاء دیگر دانش‌آموزان)

- آموزش والدین دانش‌آموزان در سنین مدرسه (توسط اولیاء دانش‌آموزان یک یا چند پایه بالاتر)

در مجموع مدرسه به عنوان یک محل یادگیری و اشتراک‌گذاری دانش و تجربه‌های مفید اولیاء با یکدیگر و مربیان و اولیاء با هم، می‌تواند نقش بسیار مهمی را در جهت ارتقاء مهارت‌های تربیتی و مهارت‌های زندگی اولیاء داشته باشد. افزایش دانش و مهارت اولیاء در زمینه‌های مختلف اجتماعی موجب ارتقاء هر چه بیشتر دانش‌آموزان خواهد شد.

۶- با توجه به گسترش فضای مجازی در میان دانش‌آموزان؛ مدرسه چگونه می‌تواند در تربیت فرزندان با

خانواده‌ها همکاری داشته باشد؟

آقای حجت ا... بنیادی، پژوهشگر حوزه تعلیم و تربیت:

تولید محتوی مناسب با سن، اقتضائات فرهنگی، جنسیتی دانش‌آموزان و ارائه آن به صورت پویا و مستمر با استفاده از مشارکت اولیاء، معلمان و دانش‌آموزان

آموزش اولیاء در این زمینه و مراقبت و نظارت بر استفاده فرزندان

■ سخن آخر

بنابر این حاکم شدن فضای تشریک مساعی، همت و تلاش، روحیه مثبت سازمانی مدارس، همکاری برای رسیدن به اهداف عالی تربیتی و آموزشی دانش‌آموزان و این احساس که دو خانواده مهم یعنی مدرسه و منزل به صورت مشترک، دست به دست هم داده تا فرزندان شایسته و آینده‌سازان فردای جامعه را تربیت نمایند، بسیاری از نواقص و خطاهای موجود کم خواهد شد و در یک جو صمیمی و دوستانه، کارها به خوبی انجام خواهد شد. تجربه نشان داده است اگر اکثریت والدین دانش‌آموزان یک مدرسه بدانند که یک طرح خاص در مدرسه چه ارزشی برای فرزندشان دارد و یا

فرزندشان را به چه هدف‌های مطلوبی خواهد رساند و در کل، موجب پیشرفت فرزندشان می‌شود، با رضایت قلبی و بدون اجبار، حاضرند هر نوع مساعدت و کمکی به مدرسه را با جان و دل انجام دهند.^۱

---

۱ . جایگاه انجمن اولیا و مربیان در مدارس؛ خبرگزاری ایمننا، ۹۶/۸/۴